

Seyit YAVUZ

Cumhuriyet Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü,
Doktora Öğrencisi
Sivas/TÜRKİYE
seyityavuz0@gmail.com

ORCID ID: 0000-0002-5797-5963

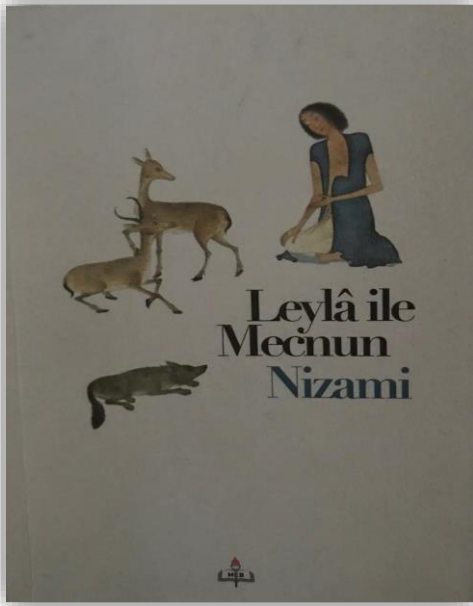
KİTABİYAT

BOOK REVIEW

ALİ NİHAD TARLAN TARAFINDAN
TERCÜME EDİLEN *LEYLA İLE MECNUN*'UN
YENİ BASKISI ÜZERİNE

ON THE NEW EDITION OF "LAYLA AND MEJNUN"
TRANSLATED BY ALİ NİHAD TARLAN

[Nizâmî-i Gencevî, *Leylâ İle Mecnun*, (Mütercim: Ali Nihad Tarlan),
Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları, Ankara 2016, 181 sayfa.]

İncelemeye konu olan eser, Ali Nihad Tarlan'ın (d. 1898/ö. 1978) *İslâm Edebiyatında Leylâ ve Mecnun Mesnevisi* adıyla hazırladığı ve Dârülfünûn Edebiyat Fakültesi'nden ilk kez doktora pâyesi almasına vesîle olan çalışmasının bir ürünüdür.¹ Mensûr bir tercüme mâhiyetiyle hazırlanan bu eser ilk olarak 1943 yılında o dönemki ismiyle Maârif Vekâleti (günümüzde Millî Eğitim Bakanlığı) tarafından yayımlanmıştır. Ardından yine Millî Eğitim Bakanlığı tarafından 1965, 1990 ve 2001 yıllarında yeniden basılmıştır.

Millî Eğitim Bakanlığı'nın 2011-2012 yıllarında kurduğu ve zamanla bazı yenilikler de ekleyerek yeniden düzenlediği Fatih Projesi ve Eğitim

Bilişim Ağı (EBA) kapsamında, Eğitim Araçları ve Yayınlar Dairesi Başkanlığı tarafından yürütülen *2023 Yayın Projesi*'nin hedefleri doğrultusunda yayımlanan eserlerden biri de Ali Nihad Tarlan tarafından hazırlanan bu eserdir. *Leylâ ile Mecnun*'un da içinde bulunduğu bu eserlerin dışında, Millî Eğitim Bakanlığı tarafından uzun süredir baskıları yapılmayan *Resimli Türk*

¹ Günay Kut; TDV İslâm Ansiklopedisi "Tarlan; Ali Nihad", İstanbul, 2011, s. 108.

Edebiyatı Tarihi, Çocuk ve Gençlik Edebiyatına Giriş, Seçme Masallar gibi bazı önemli eserler de bu proje vesilesiyle yeniden yayımlanma imkânı bulmuştur.²

Milli Eğitim Bakanlığı'nın *Şark Klasikleri* arasından seçerek yeniden yayıma hazırladığı *Leylâ ile Mecnun* isimli bu eser, dönemin Milli Eğitim Bakanı Nabi Avcı'nın yazdığı "Sunuş" yazısı ile 3000 adet basılmıştır. "Sunuş" yazısından hemen sonra gelen "*Bu eser, üslup ve imla olarak 1965 nüshasının aynısıdır.*" ifadesi özellikle belirtilmiştir. Bu kısımdan sonra ise eserin müellifi Ali Nihad Tarlan tarafından *Leylâ ile Mecnûn* mesnevisinin sahibi *Genceli Nizâmî* hakkında biyografik bilgilere yer verilmiştir. Biyografik bilgilerin ardından müellif tarafından "Not" başlığıyla belirtilen şu ifadeler, *Leylâ ile Mecnûn* mesnevisinin tenkitli metni kurulurken hangi nüshalardan yararlanıldığının ortaya koyulması bakımından son derece önem arz etmektedir: "*Bu tercüme için metin ittihaz ettiğimiz eser, son devir İnan ediplerinden Vahîd-i Destgirdî'nin hicri (1300-1591) 700-1000 seneleri arasında yazılmış otuz eski nüshayı karşılaştırarak vücuda getirdiği Nizami külliyyatından "Leyla ile Mecnun" kitabıdır.*" Nitekim Ali Nihad Tarlan özellikle *Tenkitli Metin Neşri, Metin Tamiri ve Metinler Şerhi* konusunda yaptığı çalışmalarla dikkat çekmiş, yazdığı makaleler ve hazırladığı tenkitli metinlerle bu konuda birçok araştırmacıya örnek teşkil etmiştir.³

İlk olarak Genceli Nizâmî tarafından kaleme alınan *Leylâ ile Mecnûn* mesnevisi, kendinden sonra birçok şaire de ilham kaynağı olmuş ve Arap, Fars, Türk ve Urdu edebiyatlarında aynı isimde ve konuda, şairlerin orijinallik/özgünlük kaygılarına bağlı olarak bazı farklılıklar sergilemekle beraber birçok kez te'lif edilmiştir. *Leylâ ile Mecnûn* mesnevisinin asıl kaynağı Ebu'l-Ferec İsfahânî'nin X. yüzyılın sonlarında yazdığı ve *Leylâ ile Mecnûn* hikâyesi ile ilgili yazılı ve sözlü rivâyetleri bir araya topladığı *Kitâbu'l-Egânî* isimli eserdir. Genceli Nizâmî de Şirvânşah Ebu'l-muzaffer Ahsitan bin Minûcihr'in isteği üzerine *Leylâ ile Mecnûn* eserini kaleme almadan önce *Kitâbu'l-Egânî*'yi etraflıca incelemiş, tedkik etmiş ve mesnevisinin çerçevesini oluşturmaya çalışmıştır.⁴

Nizâmî'nin kendi ifadesiyle 1188 tarihinde tamamladığını söylediği mesnevinin kaç beyitten oluştuğu konusunda muhtelif görüşler bulunmaktadır. Bazı araştırmacılar eserin sonunda yer alan *Zeyd ile Zeyneb* isimli hikâyenin farklı şairler tarafından esere eklenmiş olabileceği düşüncesine sahiplerdir. Eser aruzun *mef'ûlü mef'â'ilün fe'ûlün* kalıbıyla yazılmıştır.

Genceli Nizâmî ve *Leylâ ile Mecnûn* mesnevisi ile ilgili yukarıda verilen muhtasar bilgilerin ardından Ali Nihad Tarlan tarafından kaleme alınan mensûr tercüme kitabın muhteviyâtı hakkındaki tespitleri ortaya koyabiliriz. Öncelikle Nizâmî tarafından kaleme alınan eser *mesnevi* nazım şekliyle

² <http://yegitek.meb.gov.tr/www/egitimde-fatih-projesi-tuyap-istanbul-kitap-fuarinda/icerik/828>

³ Ali Nihad Tarlan'ın mezkûr konularla ilgili yazıları için bkz.: Prof. Dr. Ali Nihad Tarlan; *Edebiyat Meseleleri*, Ötüken Neşriyat, İstanbul, 1981.

⁴ Ahmet Atilla Şentürk, Ahmet Kartal; *Eski Türk Edebiyatı Tarihi*, Dergâh Yay., İstanbul, 2017, s. 89.90.

yazıldığı için tabii olarak “*besmele-hamdele-salvele, tevhîd, münâcât, na’t, mirâc hâdisesi, mucizât, medh-i çehâr-ı yâra övgü, devrin pâdişahına övgü, sebeb-i telif*” gibi bazı bölümleri de muhtevîdir.

Besmele-Hamdele-Salvele, Tevhîd ve Münâcât kısmı “Ey Tanrı, senin adın her şeyin en iyi başlangıcıdır. Senin ismini anmadan eserime nasıl başlarım? Ey Tanrı, senin yâdın, ruhumun cana yakın bir arkadaşıdır. Dilimde yalnız senin adın vardır. (s. 4)” ifadeleriyle başlayıp “... Eğer bütün bunlara rağmen beni suale çekeceksen, ey âdillerin en âdili, sen bilirsin! Ecel gelip beni sıkıştırmadan ve günler elimden dizgini almadan evvel, beni makbul kullarından sayarak peygamberimin kabrinin ravzasına gönder (s. 9)” ifadeleriyle sona ermektedir.

Na’t kısmı “Ey varlık mülkünün şehsüvarı, maharete akıl sultanı, ey gönderilen peygamberlerin sonu. (s. 9)” ifadeleriyle başlayıp “... Bu yeryüzünün kayıtlarından, insanın elini bağlayan halkasından bir sıçrayışta sıyrılıp Arşa yükseldin. (s. 11)” ifadeleriyle sona ermektedir.

Daha sonra gelen *Mirâc* bölümü “Ey sureti mânaların yükseliş yeri olan Peygamber; senin miracın zeminden gökyüzüne yükseliştir. (s. 11)” ifadeleriyle başlayıp “... Ey sensiz hiçbir işim tamam olmayan, ey Nizami’nin gönlünün kuvvet ve kudreti olan Peygamberim; bu gönülden ettiğim duayı kabul et ve bununla kanaat et de Allah aşkına bana şefaet et. Ta ki gözlerimizdeki bu perdeyi açsınlar ve günahlarımızı, kabahatlerimizi örten perdeyi kaldırmassınlar. (s. 14)” ifadeleriyle sona ermektedir. *Mirâc hâdisesinin* anlatıldığı bu kısımda özellikle *Mirâciyye* tarzında kaleme alınan birçok manzûmede olduğu gibi, burada da güneş sistemindeki gezegenlerle ilgili oldukça orijinal benzetmeler ve mazmûnlar kullanılmıştır. *Mirâc* bölümünden sonra “*Yaradılışın hâdis olduğu hakkında kesin delil ve Delilin başlangıcı*” başlıkları yer almaktadır.

Bu bölümlerden sonra ise “*Kitabı nazmetmemin sebebi*” başlığı ile sebeb-i telif bölümüne geçilmiştir. Bu bölüm “Bir gün uğurum açık, neşeli bir halde idim. İçimde ferahlık ve sevinç kaynıyordu. Sanki Keykubad Padişah idim. Hilâle benziyen kaşım açılmış (çatık ve asık değil) huzur ve sükûn içinde divanımı mütalaa ediyordum. Saçımı ikbal ve devlet taramıştı. Sabah kırmızı gülden bir deste bağlamıştı. (s. 20)” ifadeleriyle başlamış, “Bu eser 584 Recebinin son günü en güzel şekilde tamamlandı. Onu en güzel şekilde süsledim. Şahın mübarek nazarından başka kimse ona vâsil olamasın diye bu mahfeye koydum. (s. 24)” ifadeleriyle sona ermiştir.

Klasik bir mesnevîde bulunması gereken bu şekil özelliklerinin ardından *Şervanşah Ahtısan bin Minûçihri’nin Medhi ve Padişaha Tazîm* başlıklarıyla devrin padişahına duyulan saygı ve övgü duyguları ifade edilmiştir. Bu bölümlerin ardından *Nasihât* özelliği de taşıyan şu başlıklar yer almaktadır:

- Kıskançlardan ve şairin kudretini inkâr edenlerden şikâyet (s. 32)
- Oğlu Mehmed Nizâmî’ye Nasihat (s. 36)

- Az söylemenin iyiliği (s. 38)
- Ölen babası ve anası hakkında (s. 38)
- Eski arkadaşların hâtırası (s. 40)
- Maddî vücudu unutmak hakkında (s. 40)
- İktbal ve rütbeye değer vermemek (s. 41)
- Geçen ömrü unutmak (s. 41)
- Zulme katlanmamak hakkında (s. 41)
- Kimsenin işine, geçimine el uzatmamak hakkında (s. 43)
- Kanaat hakkında (s. 44)

Nasihatle ilgili bu bölümlerin sonunda özellikle şairin *sâkiye* seslendiğini ve *sâkiden şarap* arzu ettiğini görmekteyiz. Bu kullanımlara örnek oluşturması bakımından şu ifadeleri örnek gösterebiliriz: “Saki bana lal gibi şarap ver. Zira söz bana büyü yaptı. Benim için ateşe nal koydu. Beni kendine çekiyor. Bari şarap kuvvetiyle sevgilim olan “söz” ün yanına gideyim. (s. 38)” “Saki, oturma şarap ver. Zevk meclisi kuralım. Acı şarap ve tatlı zevk ver. İnsanın içinde olan iyi, kötü bütün düşünce ve duyguları açığa vuran o şaraptan getir. (s. 40).” Burada *sâki* ve *şarap* kelimelerinin gerçek anlamlarının yanında tasavvufî mânâlarının da göz önünde bulundurulması son derece önemlidir.

Nasihatle ilgili bu bölümlerin ardından Leylâ ile Mecnun mesnevilerinin neredeyse hepsinde gördüğümüz ve cereyân eden olayların çatısını oluşturan bazı önemli konular ve başlıklar şunlardır:

Hikâyenin Başlangıcı başlığı ile asıl konuya giriş yapılmıştır. Bu bölümde Kays’ın dünyaya gelişi, ilim öğrenmek amacıyla okula gitmesi, Leylâ’nın da aynı okula gelmesi ve burada birbirlerini tanımaları anlatılmıştır. Ali Nihad Tarlan, hikâyenin başlangıcından sonuna kadar tercümede muğlâk gördüğü yerleri dipnotlarda açıklama gereği duymuştur. Bu dipnotlarda o döneme âit bazı gelenekler, kullanılan ilaçlar, bazı kelimelerin ıstılâhî mânâlarının dışındaki anlamlar ve benzerleri özellikle belirtilmektedir. Örneğin mütercim “Aslında temiz olan bir inci, suyu ve toprağı süsleyen bir şeydir. Sağlamı bir hazinedir. Ufalanırsa canların devasıdır. (s. 38)” şeklinde tercüme ettiği kısma dipnot olarak “Eskiden inciyi ezip ilaçlarla karıştırırlardı.” ifadeleri eklenmiştir. Yine aynı şekilde “Lâle gibi ağzını sütle yıkıyor; beyaz süt yaprağı gibi sütle yetişiyordu. (s. 48)” ifadelerine dipnot olarak “Lâle, oyumundan koparıldığı zaman koptuğu yerde süt gibi beyaz bir usare vardır. Beyaz gül yaprağı da süt gibi beyaz gülün yanında yetişir.” ifadeleri eklenmiştir. Bu örneklerden de açıkça anlaşılıyor ki müellif, yaptığı tercümede anlaşılmasının muğlâk ya da kapalı olabileceğini tahmin ettiği ifadeleri dipnotlarda açıklama yolunu tercih etmiştir. Kanaatimizce müellifin bu tutumu son derece yerindedir ve okuyucu için oldukça faydalı olmuştur.

Hikâyenin başlangıcı bölümünden sonra *Leylâ ile Mecnun’un birbirlerine âşık olmaları* (s. 46) başlığı gelmektedir. Bu başlık altında Kays’ın Leylâ’ya olan aşkı yavaş yavaş büyümüş, ve onu aşk çemberine düşürmüş; çevresinde onun hâlini gören insanlar artık ona “Mecnun” lakabını

vermişlerdir. Mecnun'un âşıklık hâllerinden dolayı, Leylâ'yı görmesi de yasaklanmıştır.

Mecnun'un babası Leylâ'yı istemeye gidiyor (s. 56) başlığı altında Kays'ın babasının, artık "Mecnun" lakabıyla anılan ve âşıklık emâreleri göstermeye başlayan oğlu için Leylâ'yı istemeye gitmesi anlatılır. Mecnun'un babası Seyyid-i Amirî, Leylâ'yı babasından istemiş; fakat Leylâ'nın babası, Seyyid-i Amirî'yi hoş karşılamasına rağmen Mecnun'un delilik alâmetleri göstermesi sebebiyle kızını vermek istemediğini, bunun mümkün olmayacağını söylemiştir. Çâresizce geri dönen Seyyid-i Amirî ve kabilesi Mecnun'a durumu anlatmaya çalışarak nasihat etmişler fakat Mecnun'un aşkı daha da artarak devam etmiştir.

Babasının Mecnun'u Kâbe'ye götürmesi (s. 64) başlıklı bölümde Seyyid-i Amirî oğlunun aşk derdine bir dermân bulabilmek umûduyla son çâre olarak Mecnun'u Kâbe'ye götürmeye karar verir. Fakat Mecnun, Kâbe kapısının halkasına sarılıp gıdâsını aşktan aldığını belirterek aşkın daha da artması için Allâh'a dua etmiştir. Duasını işiten babası Seyyid-i Amirî çâresiz bir şekilde Mecnun'u da alarak tekrar eve dönmüştür. Artık o da Mecnun'un derdinin bir çâresi olmadığını, gönlünü aşk yolunda esîr ettiğini anlar.

Hikâyenin bundan sonraki bölümlerinde Leylâ'nın kabilesi Mecnun'a suikast düzenlemeye karar verirler. Çünkü Mecnun'un Leylâ'ya olan aşkıdan dolayı Leylâ'nın ismi etrafa yayılmış, kabilesi de bu durumdan rahatsız olmuştur. Babası bu suikastten haberdâr olmuş, bir an evvel oğlunu aramaya koyulmuş ve sonunda onu bulup mesnevinin birçok yerinde olduğu gibi nasihat etmiştir. Nizâmî'nin mesnevi boyunca fırsat buldukça bu tür nasihatlere yer vermesi ya da aralara bazı hikâyeler serpiştirmesinin, mesnevinin monotonluğunu gidermek için kullanılan bir yöntem olduğu söylenebilir.

Nevfel'in Mecnun'la görüşmesi (s. 83) bölümünde Nevfel ile Mecnun'un bir mağarada karşılaşmaları, Nevfel'in Mecnun'un bîçâre ve mihnetzede durumunu görünce ona yardımda bulunmak istemesi, ardından Leylâ'nın kabilesine savaş açıp Leylâ'yı zorla da olsa almak istemesi anlatılmıştır. Nevfel, kılıcı ordular mağlûp eden, sevgide bir ceylan yavrusu, gazapta ise bir arslan olan önemli bir komutandı. Mecnun'la dost olmaları ve ona Leylâ'yı getireceğine dâir söylediği ümitvâr sözleri, Mecnun'un bir süreliğine de olsa normale dönmesini sağlamıştır. Nevfel ile Leylâ'nın kabilesi arasında geçen ilk savaş barışla sonuçlanmış; fakat daha sonra yapılan ikinci savaşta Nevfel Leylâ'nın kabilesini mağlûp etmiş, bu kez de Leylâ'nın babası Nevfel ile konuşarak kızını Mecnun gibi derbeder, serseri bir adama veremeyeceğini anlatarak onu iknâ etmiştir. Böylece Nevfel, Leylâ'nın babasının sözleri karşısında çâresiz kalarak geri dönmüştür.

Mesnevinin buradan sonraki kısmı *Mecnun'un ahuları kurtarması* (s. 96), *Mecnun'un sığın geyiklerini kurtarması* (s. 99), *karga ile konuşması* (s. 101) başlıkları ile devam eder. Bu bölümlerde Mecnun'un, avlanmak üzere olan ahuları ve sığın geyiklerini avcılarla konuşarak av olmaktan kurtarması

anlatılır. Mecnun ahuları avlamak isteyen avcıya atını, geyikleri avlamak isteyen avcıya ise üzerindeki oku ve eşyayı verir.

Ardından Mecnun, derbeder bir şekilde dolaşırken yaşlı, dul bir kadına rastlar. Yaşlı kadın elindeki zincire bağladığı bir adamla mahalle mahalle dilenerek rızık aramaktadır. Bunu öğrenen Mecnun yaşlı kadına yalvararak adamın yerine kendisini o zincire bağlamasını ister. Bunu kabûl eden yaşlı kadın bir gün Leylâ'nın mahallesine gelir, Mecnun bu şevk ve heyecânla tüm zincirlerini kırar ve Necit yollarına düşer.

Mecnun, Necit yollarında dolaşırken bir adamdan Leylâ'nın İbn-i Selâm isimli birisiyle evlendiğini öğrenir. Bunu öğrenen Mecnun'da akıl nâmına bir şey kalmamış, derdi iki katına çıkmış, bir tüy kadar zayıflamıştır. Leylâ'nın hayâlîne türlü şikâyetler ederek, ömrünü onun yolunda harcadığını, bu uğurda bir ceset gibi yaşadığını anlatmıştır. Daha sonra Mecnun'un babası onu aramaya karar vermiş ve sonunda onun nerede olduğuna dâir bir haber alarak oraya doğru yola çıkmıştır. Fakat gittiği yerde karşılaştığı acıklı manzara içini paramparça etmiştir: Cesetten ayrılmış yalnız yürüyen bir can, deriye sarılmış birkaç kemik... Varlık âleminden elini eteğini çekmiş... (s. 117) Babasını tanımayan Mecnun, “Kimsin? Benden ne istiyorsun?” gibi sorularla onu tanımaya çalışır, babası olduğunu öğrenince ayaklarına kapanır ve ikisi de hıçkırıklar içinde kalarak ağlarlar. Babası yine oğluna nasihat etse de Mecnun bu nasihatlerin bir işe yaramayacağını söyler. Babası artık oğluna vedâ ederek oradan ayrılır. Bir süre sonra Mecnun babasının ölüm haberini alır. Çölde vahşî hayvanlarla birlikte yaşamaya başlar. Allâh'a, Zühre'ye ve Müşterî Yıldızı'na yakarır.

Bu olayların ardından gelen *Leylâ Mecnun'a mektup gönderiyor* (s. 138) başlığı ile Mecnun'un Leylâ'nın ahvâlinden haberdâr olması anlatılır. Leylâ hâlâ Mecnun'a olan sevgisiyle yaşadığını, bedeni ondan ayrı olsa da canının her zaman Mecnunla olduğunu belirtir. Mecnun mektubu okuyunca gonca gibi kabuğundan sıyrılmış, ayılınca da biraz ağlamıştır. Derhal mektubu getiren haberciden bir kâğıt ve kalem isteyerek Leylâ'ya cevâben bir mektup yazmaya koyulur. Mektupta Leylâ'ya olan aşkını ifade ederek, onun aşkından düştüğü hâlleri anlatır, fakat Leylâ'nın tüm bunlara kayıtsız kaldığını belirterek de sitemde bulunur. Gönlünde yalnızca Leylâ'nın aşkının kalması duâsıyla mektubuna son verir.

Bir süre sonra; önce dayısı, sonra da annesi Mecnun'u görmeye gelirler. Onlar da bu aşk derdiyle ömrün geçmeyeceğini, artık eve dönmesi gerektiğini söyleseler de Mecnun artık vahşî hayvanlar gibi insanlardan uzak yaşamaya alıştığını söyleyerek bu nasihatleri de dinlemez. Daha sonra annesinin de ölüm haberini alır.

Leylâ Mecnun'u davet ediyor (s. 157) başlığıyla Leylâ'nın daha önce mektubunu Mecnun'a götürülen ihtiyar vesilesiyle Mecnun'u yanına davet etmesi anlatılmıştır. Leylâ bu ihtiyara kulaklarından çıkardığı iki inci küpeyi vererek Mecnun'u getirmesini istemiştir. İhtiyar da temiz bir elbise alıp Mecnun'u getirmek üzere yola çıkmıştır. İhtiyar adam bir süre dolaştıktan sonra Mecnun'u bir dağ eteğinde bulmuştur. Leylâ'nın onun hasretiyle

yandığını, hâlâ uğruna canını fedâ edecek derecede onu sevdiğini, uzun zamandır onu görmediğini ve onunla biraz olsun konuşmak, baş başa kalmak arzusunda olduğu haberini getirmiştir. İhtiyar yanında götürdüğü elbiseyi de güç belâ Mecnun'a giydirerek, artlarında vahşî hayvanlarla birlikte Leylâ'ya doğru yola koyulmuşlardır. Mecnun Leylâ'ya aşk sıkıntılarını terennüm eden bir gazel okumuş, daha sonra Leylâ oradan ayrılmak zorunda kalmıştır. Mecnun da tekrar sahrâ yoluna koyulmuştur.

Leylâ'nın kocası İbn-i Selâm'ın vefâtı (s. 167) bölümünde Leylâ'nın hasta olan eşi İbn-i Selâm'ın ölümü anlatılır. Önce çektiği mihnet yüzünden yataklara düşmüş, ateşler içinde kalmış fakat hastalığı yenmiştir. İyileştikten sonra dûçâr olduğu hastalığa daha fazla direnemeyerek vefât etmiştir. İbn-i Selâm'ın ölmesi Leylâ için faydalı da olsa Leylâ arzusunun erişemeyen zevcine çok üzülür.

Bir sonbaharda Leylâ'nın ölümü (s. 170) bölümünde ise hastalıktan yataklara düşen Leylâ'nın ölümü anlatılmaktadır. Leylâ son nefesini vermeden evvel annesine bir vasiyette bulunarak; Mecnun'un derdiyle ölüme gittiğini, onu her zaman çok sevdiğini ve annesinin de onun gönlüne kıymet verip, gönlünü hoş tutmasını ister.

Leylâ'nın mezarı üzerinde Mecnun'un ölümü (s. 176) bölümünde ise Mecnun'un Leylâ'nın ölüm haberini alır almaz onun mezarının başına gidişi, acılar içinde birkaç beyit okuyuşu ve artık Allâh'a canını alması için duâ ettiği anlatılır. Böylece Mecnun'un ıstıraplar içinde geçen ömrü Leylâ'nın mezarı başında son bulur.

Bu bölümün ardından ise son bölümde yine dönemin padişahı Şirvanşah'ın medhine yer verilmiştir.

Sonuç

Netice itibarıyla Ali Nihad Tarlan tarafından mensûr bir tercüme şeklinde hazırlanan bu eser, özellikle Nizâmî tarafından manzûm olarak kaleme alınan ilk Leylâ ile Mecnûn mesnevisi olması yönüyle son derece önemlidir. Biz de bu önemli mesnevinin hikâyeleri arasındaki bağlantıyı koparmadan, ana başlıklarıyla sunmaya çalıştık.

Ali Nihad Tarlan'ın kaleme aldığı bu tercümenin son derece vâzıh bir sûrette okuyucuya sunulmaya çalışıldığı anlaşılmaktadır. Ayrıca yazar tarafından bazı ifadelerin dipnotlarda açıklanması, özellikle klasik edebiyata âşinâ olmayan okuyucuların zihinlerinde oluşabilecek herhangi bir belirsizliği önlemesi açısından son derece mühimdir. Bu eserin *2023 Yayın Projesi* hedefleri doğrultusunda Milli Eğitim Bakanlığı tarafından uzun bir sürenin ardından tekrar yayımlanması, üzerinde durulması gereken bir diğer konudur. Bu vesîleyle hem bu eserin hazırlanmasında hem Eski Türk Edebiyatı araştırmalarının bugün geldiği noktada emekleri inkâr edilemeyecek olan Ali Nihad Tarlan Hocamız'a şükranlarımızı sunar, kendisine Allâh'tan rahmet dileriz.

Kaynakça

Ahmet Atilla Şentürk-Ahmet Kartal, Eski Türk Edebiyatı Tarihi, Dergâh Yayınları, İstanbul, 2017.

Ali Nihad Tarlan, Leylâ İle Mecnun-Nizami, MEB Yayınları, Ankara, 2016.

Ali Nihad Tarlan, Edebiyat Meseleleri, Ötüken Yayınları, İstanbul, 1981.

Cemal Kurnaz-Halil Çeltik, Divan Şiiri Şekil Bilgisi, H Yayınları, İstanbul, 2011.

Haluk İpekten, Eski Türk Edebiyatı Nazım Şekilleri ve Aruz, Dergâh Yayınları, İstanbul, 2009.

TDV İslâm Ansiklopedisi, İstanbul, 2011.